

Očekávání od mnišského života na začátku 21. století *od Doma Maura Giuseppe Leporiho, OCist., opata Hautrieve*

Výzva, očekávání: to je pozoruhodné slovo. Slovník jej definuje jako vybídnutí nebo vzbuzení odvahy k přijetí účasti v souboji nebo jednoduše v jakémkoli úsilí atd. V širším slova smyslu je to „podněcování k nasazení se, v němž se posuzuje zda protivník je neschopen něco podniknout na svou vlastní obranu.“ Nebo dokonce to je „cokoliv - jako například náročný úkol, který vyžaduje obzvláštní úsilí nebo nasazení.“

Prvotní otázka, kterou si musíme položit, by měla tudíž znít: „kdo je vlastně náš vyzyvatel v tomto očekávání, kterému čelíme?“ Odpověď není jednoduchá. Bylo by snadné říci, že vyzyvatelem je svět. Ale naše zkušenosti nás učí, že příliš často jsou to naši bratři a sestry v církvi, ba dokonce někdy i kněží či laici ve službě církve, kteří nás zpochybňují, kritizují nebo dokonce mají o nás vůbec dosti nízké mínění. Naopak člověk má někdy dojem, že jsme v módě, takříkajíc více v kurzu, a to více v očích světa než v očích mnoha katolíků.

A ještě znovu se k tomu vraťme, aniž bychom zacházeli až tak daleko. Nenacházíme snad tyto apely v samém středu našich komunit nebo - jak bych dokonce mohl říci - uvnitř našeho vlastního svědomí? A to tehdy když se otázka smyslu našeho života, našeho způsobu života, stane ožehavou věcí a když naší odpovědí je tím naléhavěji zapotřebí? Když je naší odpovědi zapotřebí natolik, nakolik je to právě tento život, tento způsob života, ve kterém jsme povoláni k plnému prožití celé naší existence?

Není pak ale sama Benediktova řehole vytvořena jako takový apel? Člověku stačí číst třeba jen předmluvu Řehole, kde z Benediktova pohledu je mnišské povolání vybízením k tomu, „abychom šli do bitvy za pravého krále, Krista a Pána.“ Ale v protikladu k definici uvedené ve slovníku není tato výzva u sv. Benedikta „podněcování k nasazení se, v němž se posuzuje, zda je protivník neschopen něco podniknout na svou vlastní obranu,“ neboť sv. Benedikt nás má k tomu, abychom uvěřili v pozitivní povahu tohoto snažení, a zakončuje svou Řeholi velkým příslibem: „a pod Boží ochranou jich dosáhneš (vznešených výšin).“

Odloučenost kvůli modlitbě a slitování

Abychom mohli rozebrat očekávání, která jsou na mnišský život kladena, když začíná třetí tisíciletí, nelze přeskočit obecné vymezení roviny, na níž se bude odehrávat vztah mezi klášterem a světem. řeknete: jistě klášter a svět jsou provázené už v mnoha oblastech - hospodářské, právní, kulturní, historické a podobně. Ale je jedna oblast, v níž klášter je klášterem a svět světem bez prolínání. Právě sem je pro nás důležité zaměřit svoji pozornost, pokud si přejeme pochopit skutečný apel, jehož uchopením námi vyžaduje naše identita, jakožto mnichů či mnišek, a to ve světě a pro svět.

Jedním z prvků mnišského života, který byl neustále přítomen v průběhu věků a proměn epoch od jedné ke druhé, je jeho odloučenost. Ať už si to přejeme nebo ne, tato odloučenost je u mnišského života dědičná, i když tento život bývá v různých formách účasten v soudobé společnosti. Mniši jsou lidé, kteří se oddělují od světa, kteří opouštějí svět a uchylují se do pustiny. Povaha této pustiny se proměňuje podle epoch a kultur, ale vždy vykazuje určitou oddělenost. Ať už se mniši nacházejí v poušti Egypta nebo v srdci velkoměsta jako je Paříž, vyjadřují mniši svou identitu odloučeností, která na sebe bere konkrétní formu jejich obydlími, způsobem jejich styků s druhými lidmi, nebo uspořádáním jejich všedního života.

Když se budeme držet nasměrování podle obsahu evangelia, můžeme popsat povahu odloučenosti Ježíše (mnišského života) třemi podstatnými prvky:

1.) Prvním z nich je svobodné rozhodnutí realizovat odstup, jít stranou, oddělit se, a to dokonce, i když potřeby davů by nebyly pouze neustávající, ale i naléhavé a životně důležité: „Zprávy o něm se šířily a velké davy se shromáždily, aby ho slyšely a byly uzdraveny ze svých chorob, ale on odešel pryč na opuštěné místo a modlil se.“

2.) Druhým prvkem je modlitby, jeho vztah v modlitbě se svým otcem, jeho soustředění během modlitby, jakoby neexistovalo nic jiného na světě.

3.) Třetím prvkem, který zprávy evangelia spojují více či méně výslovně s dobou Ježíše strávenou na poušti, je jeho hluboký soucit, jeho milosrdenství projevené davu a slitování s lidmi.

Jsem přesvědčen, že pokud si nebudeme udržovat tento evangelijní model mnišského života před očima a v myslích, nebude možné pochopit ani žít správný vztah mezi naší mnišskou zkušeností a světem. Nebude pro nás coby mnichy či mnišky možné chopit se skutečného apelu vycházejícího z dnešního světa.

Abychom jak pochopili tak i na sebe vzali výzvy, které naše povolání předkládá světu a které svět naopak předkládá nám, je důležité, abychom si byli dobře vědomi naší vlastní identity a prvků naší žité zkušenosti. Pokud nezkonfrontujeme tyto za ní stojící výzvy s tím, kdo jsme, s naší vlastní pravou identitou, naše odpověď bude nevyhnutelně nepřírozená a tudíž nedůsledná. Pokud se ale postavíme výzvě dávané od světa, a to tím, že začneme od naší identity a že ji budeme prohlubovat, naše celá odpověď bude mít sílu a důslednost, která plyne z žité zkušenosti, tedy něco, co je zřejmé samo sebou ze samotné skutečnosti existence. Někdo může vždy odmítat přiznat hodnotu zkušenosti, ale nemůže ji popřít.

Toto stanovisko je důležité pro nás na prvním místě. Pokud nezahrne prohloubení samotné zkušenosti, pokud nedojde na zintenzivnění naší vlastní pravé identity, pak skutečnost, že se budeme snažit postavit těmto výzvám, může rozmělnit a vyčerpávat tuto zkušenost. Řeholní život vytrpěl velkou dávku vyčerpání a rozpadu v průběhu posledních desetiletí zvláště proto, že měl pocit, že by se měl postavit výzvám soudobého světa tím, že bude vnímavější pro svět než pro jeho vlastní identitu. Otázka pak spočívá v ujištění se, zda naše žitá zkušenost - do té míry, do jaké je to něco živoucího - se může postavit výzvám, které nám svět předkládá. Pouze jestliže se může postavit, bude naše živoucí zkušenost schopná být naopak výzvou předloženou světu, konstruktivní výzvou, vůči které bude pak právě svět na řadě, aby se jí postavil. Při svém úsilí zprostředkovat vám povahu konfrontace mezi mnišským životem a soudobým světem bych se rád zastavil u třech rozměrů, jež jsou vepsány do mnišského života a příkladem Krista - On, který šel před námi na poušť a teď nás vybízí k následování jej na poušť - totiž u svobodné volby, modlitby a hlubokého soucítění. Svoboda, modlitba a milosrdenství jsou podstatnými složkami naší identity a naší zkušenosti mužů a žen kteří jsou odděleni od světa, cisterciáckých mnichů a mnišek jakožto mužů a žen, kteří jsou mnichy a mniškami právě v té míře, jaká je jejich odpověď na volání k následování Pána Ježíše Krista a k přizpůsobení sebe samých Jemu.

1. On se však uchýlil na osamělá místa ... a modlil se (Lk 5:15): svobodně vybraná možnost: odloučení.

Rozhodnutí, které člověk činí, když opouští svět, když se odděluje od něj, aby se uchýlil do pustiny, je pravděpodobně tou stránkou mnišského života, která šokuje soudobou mentalitu nejvíce. Proč se tato mnišská oddělenost tak dotýká světa? Jakým způsobem může skutečnost, že pár jednotlivců odchází, aby byly mimo a modlili se, mít dopad na svět? Už je přece tolik lidí a skupin, které se izolují, každá ve svém vlastním koutě, a soudobý svět sám vytváří tolik podob vydělení či dokonce vyloučení. Stačí jen zmínit seniory, duševně nemocné, postižené či cizince.

Ten rozdíl spočívá právě ve svobodě jež charakterizuje mnišskou životní volbu. kategorie osob, jež jsem právě zmínil, jsou vyloučeny a odděleny od společnosti z iniciativy společnosti samotné, ať už výslovně nebo podvědomě. Ale mnišská odloučenost vychází ze svobodné iniciativy mnichů a mnišek samých. Jejich úkon takto vytváří předmět polemiky s tím, čím svět je nebo si přeje být, a s jeho kulturními závěry.

Svět by chtěl každého jednotlivce učinit na sobě závislým nebo uskutečňovat bytí každého jednotlivce, neboť si přeje být pánem jeho osudu. Mniši a mnišky svým svobodným rozhodnutím odloučení se od světa potvrzují, že už nemají za nutné se přizpůsobovat záměrům tohoto světa vůči lidství nebo lidskému životu. Svoboda, s jakou si volí toto oddělení od světa tím, že

následují Krista, právě tato svoboda zpochybňuje postavení světa jako pána a vládce lidství. To vysvětluje proč církev vždy trvala na svobodě volby mnišského života. V těch obdobích dějin, kdy byla církev přesvědčena se světskou mocí, byl požadavek svobody volby mnišského života dáván někdy takřkajíc do závorek. Nicméně existuje nejautentičtější tradice od počátků až do konce, která ctí tuto svobodu volby. Takto sv. Benedikt vyjadřuje ve své Řeholi v kapitole 58. starost o důkladné prověření toho, že každý uchazeč o mnišský život se rozhoduje vědomě a tudíž i svobodně. Ten, kdo na sebe bere mnišské závazky bez dostatečné svobody, se dříve či později obrátí k myšlení světa světským smýšlením a zvyky jež budou získávat postupně převahu nad volbou být veden Kristem.

Svobodně zvolená odloučenost též nutně mezi řádky zahrnuje názor, který - aniž by to bylo tak zamýšleno - může být dosti „na kordy“ se soudobým kulturním prostředím. Neboť odloučenost paradoxně potvrzuje důležitost a pravou povahu vztahů. Potvrzuje hodnotu setkání mezi „já“ a „ty“. Tam, kde kultura světa prosazuje a upřednostňuje modely lidských vztahů, které směřují čím dál tím více ke splnutí, mniši a mnišky naopak právě z důvodu své odloučenosti činí ze svého „já“ pozvání, které přivolává „ty“. Splnutí totiž není vztahem, neboť tihne k odstranění pnutí mezi „já“ a „ty“, na němž je postaven vztah mezi jednotlivci jakožto osobami.

Mniši a mnišky, kteří svobodně přijímají odstup od davu, staví dav do situace vztahového charakteru tím, že mu mlčky ale vážně připomínají, že to není prostě jen sbírka jednotlivců více či méně mezi sebou spojená z důvodu názorů, způsobu myšlení, módy, návyků či tradic atd., ale že je to seskupení osob povolanych ke vztahům jakožto vztahům mezi osobami.

V této věci si svět a klášter předávají navzájem důležitou výzvu. Je skutečností, že soudobý svět v těchto souvislostech představuje jeden z nejdůležitějších rozporů: svět vyvinul a rozvíjí všeobjímající struktury komunikací a informačních prostředků, ale stal se extrémně chudým na vztahy. Lidé komunikují v ohromné míře, ale už neumí být ve společenství. Takto se ta nezměrná síť komunikací podobá ohromné mýdlové bublině, která se neustále nafukuje. Ale čím více se nafukuje, tím je prázdnější. Stačí jen špendlík, aby praskla.

Tím, že klášter volí odloučenost, což neznamená, že se odřezává, klášter vůbec nepřestává komunikovat a používat prostředky komunikace. Nicméně klášter neustává tvrdit, že vztah je vždy důležitější než komunikace, nebo lépe řečeno, že komunikace je a může být pouze výrazem vztahu. Tato skutečnost je tak pravdivá pro mnišský život, že ve většině případů je tento život komunitní, cenobitský a tudíž vztahový. Člověk se odděluje od světa, aby zdůraznil vztahovost a společenskou povahu vepsanou v každé osobě. V komunitním mnišském životě se komunikace omezuje, aby se dala vyšší hodnota vztahům mezi osobami. Mnišské ticho činí přítomnost druhého mnohem intenzivnější. Přítomnost bratra či sestry v tichu žitém v pravdě se stává sama slovem tím, že já jsem ochoten naslouchat po celý den, aniž bych tento rozměnil tím, že na něj uvalím své vlastní slovo.

Ve světě, který zneužívá užívání řeči v tom, že ji uplatňuje, aby neřekl nic, jediná forma svědectví, která je s to - a to dosti svébytně - být zaznamenána, spočívá v odloučení spojeném s tichem, jež omezuje komunikaci, aby tak utvrdilo vztahy.

On se však uchýloval ... a modlil se (Lk 5:15): odloučení, aby se modlil.

Vypadá to, že soudobý člověk se vrací k modlitbě. Kolik jen je dnes k dispozici kursů a knih, jež se týkají rozjímání, modlitby, spirituality či vnitřního života. A přece v tomto náboženském blouznění je jiný závažný protiklad v naší dominující kultuře: a sice lidé se stávají opět nábožnými, ale u sebe samých a ne s Bohem. Znovu se stávají nábožnými, ale jejich náboženství je imanentní, tj. tkvící uvnitř, je uzavřené do sebe samého, sevřeno do sebe, zajímá se o sebe bez jakéhokoli vztahu k Bohu jako k někomu Druhému. Následek toho je, že když chce svět zužitkovat tradiční náboženství, rozhoduje se pro náboženství z asijského Východu, což - jak se mu to jeví - nevybízí ke vztahu s osobním Bohem.

Krátce řečeno, jsme svědky návratu k nábožnosti, ale k nábožnosti, jež je v podstatě pohanskou, k nábožnosti, jež má za účel umožnit novodobému člověku se sebrat vůči tomu

neznámému, jehož se bojí, a tak využít duchovní síly pro jeho vlastní prospěch ve skryté touze řídit oblast každodenního života kouzelnými silami. Takto chce uniknout před závazkem odpovědnosti a tudíž i závazkem svobody.

Tento návrat a toto vytěžování náboženského prvku hospodářstvím, sdělovacími prostředky a těmi, kdo jsou u moci, před nás staví výzvu v samém jádru mnišské životní zkušenosti. Už nečelíme ateismu, ale nábožnosti, jež je pohanská a subjektivní. Tato náboženská popírá náboženství, v němž je objektivní vztah s transcendentním Bohem, s Bohem, se kterým lidské bytosti nemohou manipulovat, ba i když se On odhaluje a sám jim dává, jako je tomu v židovsko-křesťanském náboženství.

Jak se máme postavit k této výzvě? Jak se máme my sami vyhnout tomu, že bychom se stali nevědomky oběťmi této tendence uspokojit nás samé touto nábožností nabízenou takřkajíc až pod nos, držící se uvnitř a sobeckou? Jsem přesvědčen, že naši zodpovědností tváří v tvář tomuto jevu je být jist, že naše víra a náš život z víry jsou odpovědí na náboženskou touhu, jež žije v srdci každé osoby. Pro nás je často pokušením žít naše náboženství na výlučně dogmatické, věroučné rovině, přičemž zapomínáme, že pravdy víry nabízí odpověď na vážnou otázku základního smyslu existence, na otázku, jež je vepsaná Bohem samým do srdce každé osoby stvořené k Jeho obrazu. Riskujeme zapomnění, že naše víra, naše náboženství není to, co nás dělí od pohanství, ale spíše něco, co naplňuje hlubokou touhu oživující každý náboženský impuls, a to dokonce takový impuls, jenž je daleko vzdálen našim přesvědčením a náboženským zvyklostem.

A není to otázka toho, že bychom měli říkat našim současníkům, zvláště těm okolo hnutí New Age, že se vydali špatnou cestou, poněvadž cesta, které se drží, je normální pro lidské srdce, totiž cesta nábožnosti jakožto touhy po absolutní pravdě a štěstí. Naši současníci se nemylí co do dráhy, ale jdou za pravdou a štěstím špatným směrem, a v tom spočívá problém. Vyrazili na dálnici vedoucí k plnosti života, ale opačným směrem. Když většina řidičů, řadoví řidiči, jedou opačným směrem, pak ti, kdo jedou správným směrem vypadají, jakoby oni porušovali pořádek. Tito řidiči jedou s mnohými střety proti proudu většiny. Avšak i kdyby každý jel špatným směrem, cíl určení se kvůli tomu vůbec nemění. Pokud by někdo chtěl do Říma a dal se silnicí na Amsterdam, pak i kdyby se zdál šťastný a spokojený, že je s tolika jinými, kteří jedou do Říma, pak všichni skončí v Amsterdamu.

Tato situace nás má pobízet k prohlubování pouta mezi naší mnišskou zkušeností a náboženským smyslem jako takovým. Mnišský život dokumentuje a prohlubuje, jaká je vlastně náboženská touha ukrytá v nejzazších hlubinách každé lidské bytosti, tedy ta která chrání lidskou přirozenost v obrazu Božím, a to dokonce když tato touha a toto pnutí je často nasměrovaná na stezky, jež nevedou k Bohu, který nás učinil pro sebe.

Tento námět není novinkou: je částí nejryzejší mnišské tradice. V této souvislosti mám rád zdravou antropologii Viléma od sv. Teodorika v jeho Epištole k bratřím v Mont-Dieu. Úvodní stránky tohoto pojednání se obrací přímo na kartuziány nově založeného kláštera Mont-Dieu. Určitým způsobem rétorický styl těchto stran hrozí, že je podhodnotíme, ale právě ony vyjadřují s velkým stupněm přesnosti smysl, jenž by měl mít každý mnišský život.

Vilém vychvaluje tyto mnichy, kteří touží vrátit se k observanci mnichů egyptské pouště a kteří vytvářejí orientální lumen (světlo Východu) počátků mnišství uctívaného na Západě. Vilém velebí jejich askezi a povzbuzuje je, když musí snášet pohromám a odsuzování. Také je vede k tomu, aby byli na pozoru vůči pýše a samolibosti tím, že je pobízí, aby si hlídali pokoru. Po těchto úvahách, určených přímo mnichům z Mont-Dieu, Vilém postupuje dále k tomu, co je, správně řečeno, pojednání o teologické antropologii a o mnišském životě, což je podstatou této Zlaté epištoly.

Prostřednictvím přechodu Vilém připomíná, že samým jádrem mnišského života je hledat Boží tvář nepřetržitě, a pomáhá nám porozumět, že toto je základní nejen pro mnichy, nýbrž pro každého člověka, poněvadž lidé byli stvořeni právě k tomu. Budu citovat odstavec z Viléma, který jsem shledal vášnivě poutavým ve svém mládí v klášteře. Vede nás k pochopení, že

mnišský život není něčím podivínským či excentrickým, nýbrž druhem života, jenž se více než kterýkoli jiný shoduje s tím, co všichni lidé nosí v sobě jakožto důsledek jejich samotného lidství - totiž povolání a touha se setkat se Bohem tváří v tvář v lásce. Mnišský život je povolání, jež lze plně objevit v jádru lidské životní zkušenosti a lidského dramatu. Vilém píše:

„Hledat tvář Boha“, hledat poznání Boha, usilovat o toto tváří v tvář jako jej viděl Jakub ....vždy hledat Boží tvář nepřetržitě v tomto životě tím, že budeme udržovat ruce neposkvřené a srdce čisté je zbožnost, jež - jak říká Job - „je uctíváním Boha“. Ten, kdo to postrádá, „přijal svou duši nadarmo“, to znamená, že nežije k žádnému účelu nebo nežije vůbec, poněvadž nežije život, jenž by měl žít a k němuž mu byla dána duše.

Zbožnost, o níž hovoříme, je nepřetržitou vzpomínkou na Boha, nepřestávajícím úsilím mysli Jej poznat, neúnavnou starostí citů si Jej zamilovat, takže neřeknu každý den, nýbrž každá hodina nalézá služebníka Božího zabraného do námahy askeze a úsilí dělat pokroky, nebo zabraného v sladkosti zážitku a radosti splnění nadějí. Toto je zbožnost, jež se vztahuje k tomu, k čemu apoštol nabádá svého milovaného učedníka slovy: Cvič se, abys rostl ve zbožnosti. (2 Tim 3:5).

Prostřednictvím nábožnosti, jež využívá náboženskou touhu, aby ji odklonila směrem k tomu, co není živý a pravý Bůh, nás naše současná kultura vyzývá k návratu k nejvlastnějším základům našeho mnišského života. Svatý Benedikt by řekl, že jsme voláni k tomu, abychom prověřili u sebe samých to, co požaduje od každého uchazeče o mnišský život: „Zda opravdu hledá Boha?“ Je to právě tato opora, na níž se náš mnišský život může setkat s dnešními lidmi, vstoupit s nimi do dialogu, a z naší strany být výzvou pro svět, výzvou, jež tlačí svět k tomu, aby vyrukoval se svou odpovědí na náboženský impuls vepsaný v každém člověku.

Uzřel velký zástup a bylo mu jich líto (Mk 6:34): slitování.

Jednoho dne Ježíš pozval své učedníky, kteří byli unaveni poté, co byli vysláni sloužit tolika lidem, aby „šli stranou na osamělé místo“, aby si s Ním odpočinuli. Když však vystoupili na břeh v tomto „osamělém místě“, zjistili, že dav je tam předešel. Ježíš „uzřel velký zástup a bylo mu jich líto, protože byli jako ovce bez pastýře“ (Mk 6:34).

Tato příhoda je ustavičnou výzvou pro mnišský život jakéhokoliv člověka. Jestliže povolání, volání jít stranou k modlitbě po vzoru Ježíšově, je chtěné a nastoleno Kristem, vidíme, že jeho uskutečnění není chtěné kvůli sobě samému, ale pro spásu světa. To, k čemu jsou učedníci voláni, aby se naučili a žili v tomto odloučení od světa a v modlitbě, je Boží slitování se zástupy, které jsou bez pastýře. Mnišské stažení se nemá za svůj cíl pokoj a poklid nazírání. Je spíše službou Božího milosrdenství, které plane v srdci Ježíšově.

Ježíšovi bylo líto všeho lidského trápení - nemocí, hladu, ďábelské posedlosti, bídy, nevědomosti, osamělosti, ztráty blízkých či smrti. Ale podle něj existuje trápení, které zahrnuje tato všechna a které následně vzbuzuje jeho soucit obzvláštním způsobem spolu s jeho slitováním, a kterým je ztráta smyslu života.

Ovce bez pastýře! Tyto ovce neví, kam jít - nemají žádné ponětí o směru, o cíli. Kde by naši něco k jídlu, něco k pití, kde by naši odpočinutí, kde by se měli zastavit nebo mají snad pokračovat v pochodu? Ovce bez pastýře je člověk, který sám sebe shledává otrokem svých okamžitých potěšení a kterého neustále vše děsí.

Naši současníci - alespoň na Západě - mají dobrou pastvu, mají vody v hojnosti, nejsou ohrožováni vlky, a zvládly noc i s jejími nebezpečími. Proč tedy jsou tak ztracené? Proč zašly tak daleko z cesty? Proč jinak, než že nemají žádné pochopení smyslu života. Člověk může mít všechno a být uchráněn veškerého nebezpečí, ale pokud život nemá smysl, pak je člověk ztracený a v je vzhůru nohama, je zmatený.

Tento subtilní materialismus, ve kterém naše společnost žije a pohybuje se, dal vyrůst nesourodé skupině mužů a žen, jejichž prvotní starostí není, nebo alespoň už není, smysl života. Pozornost lidí je zaujata a lidé jsou zaměstnáni vším tím zbývajícím. A pak - pokud zůstane

nějaký čas volný a bude vhodná příležitost, budou tito lidé uvažovat o smyslu života. Výsledkem je, že všechno to zbývající - jídlo, pití, spánek, práce, odpočinek, vlastní místo ve společnosti, manželství, děti, vlastnictví domu, auta atd. - nemá žádný podstatný smysl, protože to všechno se žije bez cíle. Lidé neznají nejvyšší cíl a účel svého vlastního života ani života druhých.

To je opravdu společnost ovcí bez pastýřů, ovcí, jež zhltnou cokoli se ocitne v jejich dosahu, jež jsou neustále ve strachu z vlků ať už reálných nebo jen v představách, a to až do té míry, že se začnou obávat také sousedů a blízkých. Taková společnost demonstruje proslulý Plautův výrok, který přejal Hobbes: „Homo homini lupus“ - člověk se stává vlkem vůči druhým lidem.

Soudobý svět se třese strachem, třebaže je mocný. Takto upadá do nehlubšího rozporu, když se bojí smrti bez toho, že by miloval život. Je to kultura, která upřednostňuje eutanázii a potrat, kultura tolik se obávající smrti, že sama sebe do ní vrhá, kultura, která zabíjí druhé a zabíjí sebe, protože nemůže snést konfrontaci se smrtí. Pokud život nemá žádný smysl, který jde až za něj, který jej přesahuje, pak zůstává pouze smrt jakožto směr, kterým se život může ubírat. Smrt takto ukládá sebe samu jako světský a pohanský smysl života. Člověk zabíjí za účelem, aby dal smysl životu. Toto je ten dábelický paradox, do kterého upadá svět, který odmítá pohlédnout do tváře jakémukoli smyslu, který jde až za smrt, svět, který odmítá milovat. Tváří v tvář světu, který se strachuje smrti až do té míry, že nenávidí život, činí mučedník svědectví lásky k životu, která se nebojí smrti. Mučedník vítá smrt bez toho, že by se před ní strachoval, kvůli lásce k životu v její plnosti. Mučedník dává svůj život až po umírání, poněvadž láska dává životu smysl, který je silnější než smrt.

V protikladu ke kultuře světa - strachu ze smrti bez lásky k životu - mučedník se staví proti tomuto paradoxu: přijetí smrti kvůli lásce k životu. Svatý miluje až do té míry, že se vzdá svého života dokonce k smrti. Tento paradox obrací vniveč uvedený protiklad ve světě: osvobozuje svět z jeho uvěznění ve způsobu života, který dusí lidství.

Vrcholný dar jeho života na kříži u Ježíše byl viditelným ovocem jeho hlubokého a stravujícího slitování. U každého křesťana a v Církvi se svědectví života daného až k smrti může stát jen tehdy faktem, jestliže se v nich narodilo a žije milosrdenství Kristovo. Z Ježíšova milosrdenství a tváří v tvář jemu byl svět světem kříže. Tam se také Ježíš „sám odloučil“ ze světa, když přitom k sobě táhl některé z učedníků - Marii, Jana, Marii Magdalénu - a tam se modlil ke svému Otci nechal své slitování k lidství, jež sešlo z cesty, aby mu roztrhlo jeho srdce vedví.

„Otče, odpusť jim!“ (Lk 23:34). Těchto několik slov Ježíšových utváří možná nejlepší syntézu postavení celého křesťanského mnišského života tváří v tvář tajemství světa. Tato slova byla pronesena, když stál Ježíš stranou, v postavení, kde byl plněji osamocen než kdy předtím - na kříži. Byla to právě modlitba, modlitba k Otci, modlitba lásky a důvěry, již Ježíš tak často činil, co mu bylo vlastní, na opuštěných místech, která miloval a vyhledával, pryč od davu, během noci. Bylo to právě slovo slitování, krajního a naprostého slitování Krista, slitování, jež je větší a hlubší než smrt, než je nenávisť a zřeknutí se od druhých. Ježíš zakončuje svůj život nezměrným a všeobjímajícím skutkem milosrdenství. Jako kdyby se mělo ukázat, že v tomto naplnění života vyjádřením milosrdenství nebylo pouze jeho vlastní dovršení, Ježíš nabídl, že to vše bude sdílet se zlodějem ukřižovaným vedle něj.

Je to právě na kříži a ve světle Zmrtvýchvstání, kdy vize světa o všech věcech a vize Boha pro lidstvo jsou vzájemně v konfrontaci a pak rozdělují pospolitost. Velkou otázkou je vědět, které vize dovršují a zcela naplňují lidské bytosti, a sice natolik nakolik jsou lidské. Jaká vize má tolik smyslu, že činí lidi schopnými jej provést dokonce až skrze a přes smrt?

Vize světa usiluje o dosažení moci, úspěchu, bohatství, požitků a samostatnost ohledně svého určení. Naproti tomu podle Krista naplnění lidství spočívá v milosrdenství Otcově. Marnotratný syn, ztracený a odcizený ve světě, zakusil až po její nejzazší mez marnost, na níž spočívá ta vize světa. Kde nachází skutečné naplnění pro své zraněné lidství? V dědictví, které znovu nabyt? Nebo ve sváteční hostině? Nebo snad v tučném teletu, které bylo pro něj zabito? Ve zlatém prstenu, který opět vidí na svém prstě? Ovšemže ne! Jeho naplnění, dovršení jeho lidství, jeho

života, od nynějška spočívá a bude napříště spočívát v pevném objetí Otcova milosrdenství (Lk 15:20).

Je to zvláště tato rovina, na níž je mnišský život, stejně jako celý křesťanský život vůči této záležitosti, vybízen k tomu, aby čelil výzvě světa a aby se vzepřel rozporu světa tím, že bude svědčit, třebaže pokorně, o skutečnosti, že každý může nalézt naplnění v Božím milosrdenství a jedině tam. Plnost milosrdenství nevylučuje úplnost i ostatním. Boží slitování s hříšníkem je spíše podmínkou pro každou jinou radost a každé jiné potěšení. Po objetí otcem se může marnotratný syn opět začít těšit z prožívání svého života, z pěstování lidských vztahů, z vychutnávání svých světských dober, slavení, pokrmů, svého domova - vskutku ze všeho. Bez zkušenosti milosrdenství se všechna tato dobra, všechny tyto hodnoty a radosti stanou prázdnými a ztratí svou schopnost rozradostnit lidské srdce.

Je to vyjádřeno právě tam v té poslední analýze, že klášter a svět staví jeden druhého proti sobě, a kde se mohou naopak setkat. Klášter nesočí na svět, ale upozorňuje jej prostě na jeho vnitřní omezení. A zvláště ohlašuje světu toho Jediného, který svým milosrdenstvím může a přeje si udělit plnost do všeho ve světě, jenž vyhledává smysluplnost.

Mnich a mniška nepředstírají, že jsou schopni změnit svět. Mají v srdci pravé určení lidství, když nepřetržitě zažívají svou vlastní ubohost a jsou vždy znovu vzati do náručí Božím slitováním. Tak mnich a mniška ze sebe samých dělají tichou odezvu toho velkého vybídnutí, které Kristus předložil mužům a ženám všech věků: „Co prospěje člověku, získá-li celý svět, ale pozbyde či ztratí sebe samého?“ (Lk 9:25).